ISSN 2392-0300 „Civitas et Lex" 2026 / 4(52)
DOI 10.31648/cetl.12795

NAUKI PRAWNE / LEGAL SCIENCES

Jakub Rosa
Uniwersytet w Siedlcach
ORCID: https://orcid.org/0009-0002-7638-4365
e-mail: jakub.rosa00@wp.pl

PENALIZACJA ZOOFILII W POLSKIM SYSTEMIE PRAWNYM – ANALIZA KRYTYCZNA

Streszczenie: Artykuł koncentruje się na analizie obowiązujących regulacji prawnych dotyczących penalizacji zoofilii oraz związanych z nią czynów w polskim systemie prawnym. Punktem wyjścia dla prowadzonych rozważań jest analiza konstytucyjnych przepisów dotyczących środowiska i jego ochrony oraz przedstawienie pewnych poczynań, które miały miejsce, mających na celu bezpośrednie konstytucyjne wprowadzenie ochrony zwierząt. Następnie przedstawiono regulacje z ustawy o ochronie zwierząt dotyczące zachowań seksualnych względem zwierząt. Istotna część artykułu poświęcona została również analizie znamion czynu zabronionego określonego art. 202 § 3 Kodeksu karnego oraz związanych z nim problemów interpretacyjnych. W zakończeniu przedstawiono wnioski wynikające z przeprowadzanych analiz oraz rozwiązanie problemów z nimi związanych. Przedstawiono również istotne pojęcia związane z analizowaną problematyką.

Słowa kluczowe: zwierzęta, Konstytucja RP, prawo karne, ochrona zwierząt, zoofilia

PENALIZATION OF ZOOPHILIA IN THE POLISH LEGAL SYSTEM – CRITICAL ANALYSIS

Abstract: The article focuses on the analysis of the applicable legal regulations regarding the criminalization of zoophilia in the Polish legal system. The starting point for the considerations is the analysis of constitutional provisions concerning the environment and its protection and the presentation of certain actions that have taken place with the aim of directly introducing constitutional protection of animals. Subsequently, regulations regarding sexual behaviour towards animals were developed based on the Animal Protection Act. A significant portion of the article is also devoted to analyzing the characteristics of the prohibited act specified in Article 202 § 3 of the Penal Code and the related interpretative issues. It presents conclusions drawn from the conducted analyses and solutions to the related problems, as well as key concepts related to the issues analyzed.

Keyswords: animals, The Constitution of the Republic of Poland, criminal law, animal protection, zoophilia

Wprowadzenie

W polskim ustawodawstwie istnieją regulacje dotyczące zoofilii jako czynu oraz powiązanych z tym czynem działań. Celem artykułu jest analiza skuteczności obecnych regulacji dotyczących zoofilii w polskim systemie prawnym oraz ocena zasadności przeniesienia penalizacji tego czynu do Kodeksu karnego. W celu przeprowadzenia analizy, autor posłużył się praktycznym wykorzystaniem przepisów oraz ich interpretacją. W pracy posłużono się również komentarzami do przepisów prawa oraz literaturą związaną z opracowywanym zagadnieniem wraz z literaturą dotyczącą prawa karnego. W artykule wykorzystano metodę obserwacyjną oraz metodę analizy i konstrukcji logicznej, co pozwoliło na rzetelne opracowanie i interpretację badanego zagadnienia.

Zoofilia zaliczana jest do kategorii „inna określona parafilia". Kategoria ta stosowana jest w przypadkach, w których charakterystyczne objawy dla parafilii, które wywołują klinicznie istotne cierpienie lub upośledzenie funkcjonowania zawodowego, społecznego lub w innym ważnym obszarze, nie spełniają pełnych kryteriów żadnego spośród rozpoznań w klasie diagnostycznej parafilii. Kategoria „inna określona parafilia" stosowana jest w sytuacjach, w których lekarz chce podkreślić, że dany przypadek nie spełnia kryteriów rozpoznania parafilii, aby to osiągnąć stosuje się zapis „inna określona parafilia", a następnie podaje się konkretny powód użycia tej kategorii (np. zoofilia). Przypadki, które mogą zostać opisane jako „inne określone", to: zoofilia, nekrofilia, skatologia telefoniczna, klizmafilia, koprofilia, urofilia – utrzymują się one przez co najmniej 6 miesięcy oraz powodują istotne klinicznie cierpienie albo upośledzenie funkcjonowania zawodowego, społecznego lub w innym ważnym obszarze. Razem z rozpoznaniem „innej określonej parafilii" może zostać zastosowane uszczegółowienie „w kontrolowanym środowisku" oraz „w pełnej remisji"[1].

Według ICD-11 zoofilia klasyfikuje się do kategorii „Inne zaburzenia parafiliczne obejmujące osoby niewyrażające zgody". Kategoria ta obejmuje osoby, które nie wyrażają zgody, charakteryzują się uporczywym i intensywnym wzorcem nietypowego podniecenia seksualnego – przejawiającym się myślami, fantazjami, pobudkami lub zachowaniami seksualnymi – w którym wzorzec podniecenia obejmuje innych, którzy nie chcą lub nie są w stanie wyrazić zgody, ale nie jest to konkretnie opisane w żadnej z innych kategorii zaburzeń parafilicznych (np. wzorce pobudzenia obejmujące zwłoki lub zwierzęta). Osoba musiała działać zgodnie z tymi fantazjami, myślami lub pobudkami lub odczuwać w związku z nimi klinicznie istotne cierpienie. Zaburzenie wyklucza w szczególności zachowania seksualne, które występują za zgodą osoby lub osób zaangażowanych, pod warunkiem że uzna się, że są one w stanie wyrazić taką zgodę[2].

---

[1] American Psychiatric Association, *Desk Referance. Kryteria Diagnostyczne DSM-5-TR*, Wrocław 2024.

[2] Światowa Organizacja Zdrowia, *Klasyfikacja Chorób Rewizja Jedenasta (ICD-11)*, Genewa 2022, Licencja: CC BY-ND 3.0 IGO.

Zbigniew Lew Starewicz zalicza zoofilię do dewiacji seksualnych[3]. Kazimierz Imieliński zoofilię zdefiniował jako rzadkie odchylenie seksualne polegające na skłonności seksualnej do zwierząt[4]. Synonimami zoofilią są: sodoma, bestiofilia, zooerastia[5]. Zjawisko to może mieć formę prywatnego działania, jak również przybrać formę rynku profesjonalnych usług, do których należy zoofilna prostytucja zwierzęca, pornografia czy też tzw. gadżety[6]. Seksuolodzy w związku z zoofilią poruszają również kwestie tzw. sodomii. Niektórzy odróżniają pojęcia zoofilii od sodomii, w pierwszej sytuacji o zaistnieniu zjawiska zoofilii decydują motywy, zaś w kwestii sodomii decyduje sama forma aktywności, niezależnie od motywów, które nim kierują[7].

Reasumując, zjawisko zoofilii, jak i jej zdefiniowanie, nie jest łatwe, gdyż jest ono złożone. Należy natomiast zauważyć, iż polskie ustawodawstwo określiło, czym jest zoofilia, co jest istotne, ponieważ w kwestii jurydycznej to to określenie (zoofilii) ma największe znaczenie dla jego penalizacji w polskim systemie prawnym.

1. Konstytucyjne uwarunkowania ochrony środowiska

W polskim systemie prawnym najważniejszym aktem prawnym jest Konstytucja RP[8]. Faktem jest, iż nie ma w niej żadnego bezpośredniego odwołania do zwierząt, jednak należy pamiętać o:

- art. 5 Konstytucji RP: *Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju*;
- art. 74 ust. 2 Konstytucji RP: *Ochrona środowiska jest obowiązkiem władz publicznych*;
- art. 86 Konstytucji RP: *Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa*[9].

---

[3] Z.L. Starowicz, *Seksuologia sądowa*, Warszawa 1988, s. 46–48.

[4] K. Imieliński, *Zarys seksuologii i seksiatrii*, Warszawa 1982, s. 223.

[5] Tenże, *Zboczenia płciowe*, w: *Seksuologia kliniczna*, pod red. T. Bilikiewicza, K. Imielińskiego, Warszawa 1978, s. 300–302; Z. Lew-Starowicz, *Seksuologia sądowa*, Warszawa 2011, s. 140–142.

[6] D. Gzyra, *Zoofilia. W poszukiwaniu słuszności obrzydzenia*, „Wakat" 2015, nr 28–29(1–2), s. 1–2.

[7] K. Imieliński, *Zboczenia płciowe*, s. 300–302; Z. Lew-Starowicz, *Seksuologia sądowa*, s. 140–142.

[8] Art.8, art. 87 ust. 1 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.); K. Czajkowska-Matosiuk, *Prawo konstytucyjne w pigułce*, Warszawa 2020, s. 58–57; K. Działocha, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I*, pod red. L. Garlickiego, M. Zubika, Warszawa 2016, art. 8; M. Haczkowska, w: R. Balicki i in., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2014, art. 87.

[9] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.* (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

Środowisko w znaczeniu art. 5 należy rozumieć szeroko; w zakres owego środowiska wchodzą wszystkie elementy przyrody[10] – należy tu zwrócić uwagę na stwierdzenie „wszystkie elementy", gdyż rodzi to pytanie, czym są te elementy, o tym w dalszej części. Z art. 74 ust. 2 wynika, iż: *Ochrona środowiska oznacza całokształt działań i instrumentów przeciwdziałających pogarszaniu się stanu środowiska, szczególnie istotne jest w tym zakresie przeciwdziałanie negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska*[11]. W poruszanym przeze mnie zagadnieniu istotny jest komentarz do art. 86 Konstytucji RP, z którego wprost wynika problematyka braku konkretnego zdefiniowania, czym jest środowisko w Konstytucji RP oraz wskazanie, iż do wcześniej wspomnianego elementu środowiska – chociaż znów nie bezpośrednio – zaliczają się także zwierzęta: *Ustrojodawca nie definiuje pojęcia środowiska, które występuje w kilku miejscach ustawy zasadniczej. Można byłoby jednak przyjąć, że środowisko oznacza warunki przyrodnicze życia człowieka i obejmuje takie elementy, jak powierzchnia ziemi, kopaliny, wody, powietrze, krajobraz, klimat oraz organizmy żywe, a także relacje zachodzące między tymi elementami*[12].

Środowisko jest pojęciem wieloznacznym – jednak z kontekstu niniejszej pracy jasno wynika, iż chodzi tu o środowisko naturalne/przyrodnicze – stosuje się do niego odpowiednie kwantyfikatory, np. „środowisko społeczne", „środowisko człowieka". W prawniczej doktrynie od lat siedemdziesiątych ubiegłego stulecia toczą się spory dotyczące samego pojęcia „środowiska"[13]. Środowisko naturalne/przyrodnicze tworzą takie elementy jak: gleby, skały, grunty, powietrze, wody powierzchniowe i podziemne, kopaliny, a także wszystkie organizmy żywe[14]. Do organizmów żywych zaliczają się zwierzęta[15].

Trybunał Konstytucyjny w swoich wyrokach – dotyczących pośrednio lub bezpośrednio kwestii środowiska – podkreśla nie tylko konstytucyjne znaczenie środowiska, ale jego istotną rolę w ogóle. TK podniósł, iż konieczność ochrony środowiska przed dewastacją oraz degradacją jest powszechnym obowiązkiem konstytucyjnym[16]. W jednym z wyroków TK stwierdził, iż: *Zgodnie z art. 5 Konstytucji, Rzeczpospolita Polska „zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju". Przepis ten, zamieszczony w pierwszym rozdziale Konstytucji, zawierającym zasady i założenia uznane przez ustrojodawcę za szczególnie ważne dla bytu państwowego, wskazuje podstawowe cele i zarazem zadania państwa.* oraz *Jak podkreśla się w doktrynie, postanowienia zawarte w pierwszym rozdziale Konstytucji zbudowane są z pojęć ogólnych, w ustawie*

[10] P. Tuleja, w: P. Czarny i in., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2023, art. 5.

[11] L. Garlicki, M. Derlatka, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II*, pod red. M. Zubika, Warszawa 2016, art. 74.

[12] M. Florczak-Wątor, w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, pod red. P. Tulei, Warszawa 2023, art. 86.

[13] D. Lebowa, *Pojęcie prawne środowiska i jego ochrony*, „Humanum" 2010, nr 1, s. 297–298.

[14] *Środowisko naturalne*, <https://www.ekologia.pl/slownik/srodowisko-naturalne/>, dostęp: 20.04.2026.

[15] *Organizm żywy*, <https://www.ekologia.pl/slownik/organizm-zywy/>, dostęp: 20.04.2026.

[16] Wyrok TK z 5 listopada 1997 r., K 22/97, OTK 1997, nr 3–4, poz. 41.

zasadniczej niezdefiniowanych, mających jednak ustaloną treść doktrynalną i z reguły znanych judykaturze. Choć więc pojęcia konstytucyjne mają znaczenie autonomiczne, które nie powinno być oceniane wyłącznie przez pryzmat pojęć ustawowych, to odwołanie się do owych pojęć nie stanowi samo w sobie błędu[17].

„Zapewnienie ochrony środowiska" stanowi cel dla polskiej państwowości, zostało to ujęte w art. 5 Konstytucji RP – jest to jedyny konstytucyjny przepis zawarty w I rozdziale Konstytucji RP odnoszący się do środowiska, nadaje mu to rangę ustrojową. Art. 5 Konstytucji należy traktować jako źródło obowiązków władz publicznych w zakresie ochrony środowiska[18].

Wykładnia wyroków TK pozwala objąć zwierzęta pośrednią ochroną konstytucyjną jako element środowiska, jednak rozwiązanie to nie eliminuje wszystkich problemów oraz wątpliwości interpretacyjnych. Spowodowane jest to brakiem wyraźnego wskazania zwierząt w Konstytucji, w konsekwencji ochrona zwierząt pozostaje zależna od orzecznictwa oraz wykładni doktrynalnej prawa, a nie jednoznacznej normy konstytucyjnej. Podkreślanie istotnej roli środowiska dla państwowości polskiej zdawać by się mogło czymś pozytywnym, jednak w odniesieniu do problematyki ochrony zwierząt nie uwzględniając ich bezpośrednio w Konstytucji osłabia prawny charakter ich ochrony. Negatywnym zjawiskiem jest również fakt, iż Konstytucja nie posługuje się konkretną definicją środowiska, w której zwierzęta byłyby ujęte bezpośrednio. Możliwość dopasowywania sobie definicji środowiska na potrzeby konkretnej sprawy jest zjawiskiem negatywnym zarówno pod kątem jurydycznym, jak i w kwestii bezpośredniej ochrony zwierząt, gdyż osłabia to znaczenie prawa w kwestii jego przestrzegania oraz nie podkreśla istoty odpowiedzialności prawnej za jego łamanie.

Próba wprowadzenia bezpośredniej – konstytucyjnej ochrony zwierząt miała miejsce w 1997 r. Głosowano wtedy nad poprawką wprowadzającą *postanowienie o poszanowaniu praw zwierząt*. W Zgromadzeniu Narodowym za przyjęciem opowiedziało się osiemnaście osób, co skutkowało brakiem akceptacji. W domyśle trzeba mieć sformułowanie odwołujące się do *Praw*, które również nie pomogło w sprawie. Na przestrzeni lat postulaty o wpisaniu do Konstytucji RP zwierząt pojawiły się m.in. ze strony Olgi Tokarczuk czy też Michała Stasiaka[19].

[17] Wyrok TK z 13 maja 2009 r., Kp 2/09, OTK-A 2009, nr 5, poz. 66.

[18] Wyrok TK z 28 listopada 2013 r., K 17/12, OTK-A 2013, nr 8, poz. 125.

[19] D. Gzyra, *Ile jest miejsca dla zwierząt w konstytucji?*, <https://krytykapolityczna.pl/kraj/ile-jest-miejsca-dla-zwierzat-w-konstytucji/>, dostęp: 20.04.2026.

2. Prawne oraz prawnokarne aspekty ochrony zwierząt

2.1. Zoofilia jako forma znęcania się nad zwierzętami

W Polskim systemie prawnym funkcjonuje Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt[20], która swym zakresem obejmuje ochroną wszystkie zwierzęta, nawet te najbardziej prymitywne, niezależnie od możliwych sposobów ich eksploatacji przez człowieka oraz niezależnie od ich gatunku[21]. Zwierzęta – według tejże ustawy – jako istoty żyjące, zdolne do odczuwania cierpienia, nie są rzeczą. Człowiek jest im winien poszanowanie, ochronę oraz opiekę[22]. Należy zaznaczyć, iż miała tu miejsce dereifikacja, czyli uznanie, że obiekt traktowany wcześniej jak rzecz, nie jest rzeczą[23], w tym przypadku chodzi o zwierzęta.

Art. 6 u.o.z. składa się z trzech ustępów. Pierwszy z nich (art. 6 ust. 1) dotyczy zakazu zabijania zwierząt, kolejny (art. 6 ust. 1a) odnosi się do zakazu znęcania się nad zwierzętami, a ostatni (art. 6 ust. 2) określa, czym jest znęcanie się nad zwierzętami. Podkreślić należy, iż wyliczenie z art. 6 ust. 2 pkt 1–19 ma charakter przykładowy, jest otwartym katalogiem zachowań obejmujących znęcanie się nad zwierzętami, zatem oznacza to, że wszelkie inne zachowania wypełniające ogólną definicję znęcania się nad zwierzętami, tzn. polegające na zadawaniu cierpienia lub bólu zwierzęciu albo świadomym dopuszczaniu się tego, stanowią znęcanie się nad zwierzętami[24].

Art. 6 ust. 2 pkt 16 bezpośrednio określa zoofilię jako znęcanie się nad zwierzęciem. Nie ma znaczenia dla zakwalifikowania obcowania płciowego ze zwierzęciem, czy zwierzę odczuwało cierpienie z tego powodu, co oznacza, że w sytuacji, gdzie czyn sprawcy spowoduje cierpienie, zachodzi wyczerpanie więcej niż jednej z alternatywnie określonych czynności sprawczych, co ma znaczenie dla wymiaru kary. Znęcanie się w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 16 u.o.z. jest wyłącznie obcowaniem płciowym ze zwierzęciem; nie jest nim inna niż obcowanie płciowe czynność seksualna ze zwierzęciem. Chodzi tu wyłącznie o akt spółkowania oraz stosunki analogiczne do spółkowania, doprowadzające do zaspokojenia popędu płciowego. Przy takim obcowaniu zaangażowanie organów płciowych zwierzęcia i sprawcy jest konieczne. Zachowania, które nie mieszczą się w pojęciu obcowania płciowego, które związane jest z szeroko rozumianym życiem płciowym człowieka, które polega na cielesnym kontakcie sprawcy z pokrzywdzonym lub przynajmniej na cielesnym oraz mającym charakter seksualny zaangażowaniu ofiary, nie stanowią znęcania się w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 16 u.o.z – co jednak nie znaczy, że nie mogą być one uznane za znęcanie się jako zachowanie, które powoduje cierpienie i ból zwierzęcia, dlatego konieczne

[20] Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1580 z późn. zm.), dalej: u.o.z.

[21] E. Kruk, w: M. Kulik i in., *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2024, art. 2.

[22] Art. 1 Ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1580 z późn. zm.).

[23] E. Kruk, w: M. Kulik i in., *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, art. 1.

[24] K. Kuszlewicz, w: *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 6.

jest indywidualne ustalenie, czy doszło do wspomnianego skutku. Czyn w takiej postaci ma charakter powszechny – jeżeli popełniony jest przez działanie, zaś w postaci zaniechania polega na dopuszczeniu, aby inna osoba obcowała płciowo ze zwierzęciem pozostającym pod opieką sprawcy, w takiej postaci czyn ma charakter indywidualny. Z uwagi na jego charakter (czynu) wydaje się, iż może on być popełniony tylko w zamiarze bezpośrednim[25].

Istotnym elementem problematyki omawianego zagadnienia i nie tylko jest definicja obcowania płciowego. Zagłębiając się w literaturę przytoczonego zagadnienia, można dostrzec, iż nie jest to jednolicie skonstruowana definicja[26]. Praktycznie wszystkie pojęcia obcowania płciowego dotyczą człowieka, zatem należałoby stworzyć i unormować precyzyjną definicję obcowania płciowego ze zwierzętami oraz ustalić i unormować definicję obcowania płciowego. Mając na uwadze różne definicje obcowania płciowego, na potrzeby niniejszego opracowania przez obcowanie płciowe ze zwierzęciem należy rozumieć zachowanie polegające na bezpośrednim kontakcie seksualnym człowieka ze zwierzęciem, podejmowanym w celu osiągnięcia satysfakcji seksualnej.

2.2. Penalizacja zoofilii w prawie polskim

Zoofilia spenalizowana jest w art. 35 u.o.z. Za stosunek płciowy ze zwierzęciem sprawcy grozi kara do 3 lat pozbawienia wolności, a w sytuacji, w której sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem, grozi mu kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Sąd również orzeka w takim przypadku przepadek zwierzęcia, jeżeli sprawca jest jego właścicielem. W sytuacji skazania za zoofilię oraz za zoofilię ze szczególnym okrucieństwem sąd orzeka nawiązkę w wysokości od 1000 do 10 000 złotych na wskazany cel związany z ochroną zwierząt.

Jeżeli sprawca dokonał czynności seksualnej ze szczególnym okrucieństwem, sąd może orzec zakaz posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt. Jeżeli sprawca popełnił przestępstwo w związku z wykonywaniem zawodu, prowadzeniem działalności lub wykonywaniem czynności wymagających zezwolenia, które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie, to sąd może orzec: zakaz wykonywania wszelkich lub określonych zawodów, zakaz prowadzenia wszelkiej lub określonej działalności lub wykonywania wszelkich lub określonych czynności wymagających zezwoleń – które są związane z wykorzystywaniem zwierząt lub oddziaływaniem na nie. To samo dotyczy sytuacji, w której sprawca działał ze szczególnym okrucieństwem. Wszystkie te przywołane zakazy sąd może orzec od roku do 15 lat.

Przedmioty, które były przeznaczone lub służyły do popełnienia przestępstwa, chociażby nie stanowiły one własności sprawcy, jeżeli ich właściciel lub

[25] M. Kulik, M. Rudy, w: *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, pod red. E. Kruka, Warszawa 2024, art. 6.

[26] Zob. M. Bielski, *Wykładnia znamion „obcowanie płciowe" i „inna czynność seksualna" w doktrynie i orzecznictwie sądowym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 12(2008), z. 1, s. 211–229.

inna osoba uprawniona do dysponowania nimi na podstawie towarzyszących okoliczności przewidywała albo mogła przewidzieć, że mogą one zostać użyte do popełnienia przestępstwa, mogą ulec przepadkowi, jeśli sąd wyda orzeczenie o ich przepadku. Jeżeli sąd umorzy warunkowo postępowanie karne, może orzec zakaz posiadania wszelkich zwierząt albo określonej kategorii zwierząt do lat 2[27].

2.3. Pornografia zoofilna – definicja oraz penalizacja

Według „Słownika języka polskiego PWN" pornografia to: *pisma, filmy, zdjęcia itp. mające wywołać podniecenie seksualne*[28]. „Wielki słownik języka polskiego" definiuje pornografię jako: *filmy, książki, czasopisma, zdjęcia mające wywołać podniecenie u odbiorcy, ukazujące nagie osoby podczas stosunku seksualnego*[29]. W pierwszej definicji nie ma nic o tym, co ta pornografia ma ukazywać, żeby wywołać podniecenie, druga z definicji już jasno wskazuje, co je wywołuje u odbiorcy. Jest to znamienne, gdyż zawęża definicję pornografii wyłącznie do czynności seksualnych między ludźmi. Mając na uwadze dwie powyższe definicję pornografii, pornografię zwierzęcą należy zdefiniować jako *filmy, materiały piśmienne oraz zdjęcia, które w swej zawartości przedstawiają treści seksualne człowieka ze zwierzęciem*.

W polskim systemie prawnym kwestię pornografii zwierzęcej penalizuje art. 202 § 3 Kodeksu karnego: *Kto w celu rozpowszechniania produkuje, utrwala lub sprowadza, przechowuje lub posiada albo rozpowszechnia lub prezentuje treści pornograficzne z udziałem małoletniego albo treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy lub posługiwaniem się zwierzęciem, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 15*[30]. Istotna tu jest kwestia rozpowszechniania treści pornograficznych: *Rozpowszechniania treści pornograficznych nie należy rozumieć jako czynienia tych treści publicznymi (a więc dostępnymi dla szerszej, bliżej nieokreślonej liczby osób), albowiem naruszałoby to zakaz wykładni synonimicznej. Ustawodawca zresztą posługuje się pojęciem publicznego rozpowszechniania na gruncie art. 241 k.k., co oznacza, że terminowi „rozpowszechnianie" nadaje szerokie znaczenie swoiste, odmienne od jego sensu w świetle dyrektywy języka potocznego. Będzie zatem rozpowszechnianiem udostępnienie treści pornograficznych innym określonym osobom np. poprzez środki zdalnej komunikacji (Internet, telefon itp.). Taka wykładnia przedmiotowego pojęcia zgodna jest zresztą z przedmiotem ochrony przestępstwa z art. 202 § 3 k.k., albowiem również i taki przekaz treści pornograficznych może prowadzić do wykładniczego wzrostu osób, które się z nimi zapoznają, sprawiając, że w istocie dana treść dojdzie do tak*

[27] Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1580 z późn. zm.).

[28] *Pornografia*, w: *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/pornografia;2572137.html>, dostęp: 22.04.2026.

[29] *Pornografia*, w: *Wielki słownik języka polskiego*, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/7319/pornografia>, dostęp: 22.04.2026.

[30] Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 383 z późn. zm.), dalej: k.k.

wielu adresatów, tak jakby miała ona charakter publiczny, naruszając przedpole chronionego dobra prawnego jakim jest wolność seksualna małoletnich[31].

§ 3 art. 202 k.k. penalizuje zachowanie sprawcy, który mając na celu rozpowszechnianie, sprowadza, utrwala, produkuje, przechowuje lub posiada albo prezentuje lub rozpowszechnia treści pornograficzne związane z prezentowaniem przemocy albo treści pornograficzne z udziałem małoletniego lub posługiwaniem się zwierzęciem[32]. Pornografia zoofilna, która silnie powiązana jest z posługiwaniem się zwierzęciem obejmuje takie treści, w których dochodzi do seksualnego zaangażowania zwierzęcia, dlatego pornografią zoofilną nie są treści pornograficzne, w których zwierzę stanowi tylko tło zdarzenia. Pornografia zoofilna wymaga kontaktu o charakterze seksualnym pomiędzy człowiekiem a zwierzęciem[33].

2.4. Prawnokarne aspekty zoofilii

Zgodnie z literaturą prawa karnego, wyróżnia się kilka jego funkcji. Przede wszystkim prawo karne pełni funkcję ochronną – chroni stosunki społeczne oraz dobra podmiotów tych stosunków przed zamachami przestępnymi[34]. W związku z tematyką pracy, przedmiotem ochrony są tutaj zwierzęta. W polskim systemie prawnym ochronę zwierząt w głównej mierze reguluje Ustawa o ochronie zwierząt, Kodeks karny reguluje wyłącznie kwestie produkcji, utrwalania lub sprowadzania, przechowywania lub posiadania oraz rozpowszechniania pornografii zwierzęcej. Przepis regulujący ten czyn jest poprawny i spełnia założenia funkcji ochronnej, ponieważ chroni to pośrednio zwierzęta, a bezpośrednio społeczeństwo przed dostępem do materiałów zawierających w swej treści pornografię zwierzęcą.

Istotna jest również funkcja karząca, która czerpie swój sens z samego faktu naruszenia normy prawnokarnej z popełnienia przez sprawcę przestępstwa oraz wiąże prawo karne ze sprawiedliwością[35]. Art. 202 § 3 Kodeksu karnego również wyczerpuje tutaj istotę tej funkcji. Karę za zachowania określone w art. 202 § 3 k.k. można uznać za sprawiedliwą, gdyż sankcje za czyn określony w przytoczonym przepisie są odpowiednie. Uznać za sprawiedliwe można również istnienie i funkcjonowanie kary za popełnienie tego czynu. Przepis ten ukazuje społeczeństwu, że ustawodawca nie jest bierny względem tego typu sytuacji, co skutkuje tym, iż prawo samo w sobie spełnia swoją funkcję, a przepis ten wyczerpuje sens funkcji ochronnej.

Funkcja gwarancyjna ma na celu wyraźne określenie, co jest przestępstwem oraz ma obywatelowi zagwarantować jednocześnie, iż nie będzie on pociągnięty

---

[31] Postanowienie Sądu Najwyższego z 13 listopada 2024 r., I KK 310/24, LEX nr 3790208.

[32] M. Mozgawa, w: M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, Gdańsk 2026, art. 202.

[33] K. Wala, w: *Kodeks karny. Komentarz*, pod red. J. Kuleszy, Warszawa 2025, art. 202.

[34] J. Lachowski, A. Marek, *Prawo karne: zarys problematyki*, Warszawa 2023, s. 25.

[35] A. Grześkowiak, *Część I. Wprowadzenie do nauki prawa karnego*, w: *Prawo karne*, pod red. A. Grześkowiak, K. Wiaka, Warszawa 2023, s. 14–16.

do odpowiedzialności karnej za czyny, których prawo za przestępstwo nie uważa[36]. Kwestia uregulowania produkcji, utrwalania lub sprowadzania, przechowywania lub posiadania oraz rozpowszechniania pornografii zwierzęcej w Kodeksie karnym wyczerpuje istotę tej funkcji, ponieważ jest jasno wskazane, za co sprawca czynu będzie ponosił odpowiedzialność.

W związku z opracowywanym zagadnieniem należy odnieść się też do instytucji dobra prawnego. Pojęcie to możemy zawdzięczać dogmatyce niemieckiej[37]. Przechodząc już do polskiej dogmatyki prawa karnego, według Władysława Woltera, dobrem prawnym są *przedmioty realne lub idealne, z którymi związane są pewne wartości społeczne, wobec czego też, znajdują się one pod ochroną karną*[38]. W odniesieniu do takiej definicji dobra prawnego, za przedmiot realny można uznać zwierzęta, a wartością społeczną jest ich traktowanie, co skutkuje tym, że znajdują się one pod ochroną karną, zatem art. 202 § 3 kodeksu karnego kwalifikuje się do instytucji dobra prawnego.

W sytuacji, w której zoofilia zostałaby uregulowana w Kodeksie karnym, czyn ten tak samo jak ten z art. 202 § 3 Kodeksu karnego podlegałby wcześniej wspomnianym funkcjom prawa karnego oraz instytucji dobra prawnego. Odnosząc się zatem do funkcji ochronnej prawa karnego, należy uargumentować, dlaczego zoofilia (w sytuacji, w której unormowana byłaby w Kodeksie karnym) wyczerpałaby jej istotę, otóż czyn ten bezpośrednio chroniłby zwierzęta przed zamachami przestępnymi oraz społeczeństwo przed przebywaniem wśród zoofili. Odnosząc się do funkcji karzącej, kara za ten czyn jest uzasadniona samym czynem, jakim jest obcowanie płciowe ze zwierzęciem. Odpowiednia kara za ten czyn byłaby wyrazem sprawiedliwości. Istota funkcji gwarancyjnej również zostałaby wyczerpana, gdyż czyn w każdym możliwym aspekcie byłby bezpośredni, zatem sprawca czynu, jak i społeczeństwo wiedzieliby, za co ów sprawca ponosiłby odpowiedzialność. W kwestii instytucji dobra prawnego, posługując się definicją W. Woltera, zoofilia spenalizowana w Kodeksie karnym również wyczerpywałaby istotę instytucji dobra prawnego. Przedmiotem realnym byłyby zwierzęta, dobrem społecznym ochrona zwierząt oraz karanie za obcowanie ze zwierzętami. Warunkiem tego, jak i skutkiem, jest ochrona przez prawo karne. Jednocześnie z wprowadzeniem do Kodeksu karnego przepisu dotyczącego zoofilii zasadne byłoby zaostrzenie kary za ten czyn. Przemawiają za tym funkcje prawa karnego, instytucja dobra prawnego oraz fakt, iż kara za obcowanie płciowe ze zwierzętami jest zdecydowanie mniej surowa niż za czyn spenalizowany w art. 202 § 3 Kodeksu karnego. Jeżeli sankcja za zoofilię byłaby surowsza, chroniłaby społeczeństwo przed zoofiliami poprzez sam fakt i konsekwencje tej surowości. Odpowiednia kara jest równoznaczna ze sprawiedliwością, tym samym wypełnia to istotę funkcji karzącej. Jasno sformułowana treść przepisu dotyczącego zoofilii zrozumiale i bezpośrednio informowałaby o tym, co grozi za obcowanie płciowe ze zwierzętami i za co sprawca byłby karany.

[36] L. Gardocki, *Prawo karne*, Warszawa 2023, s. 8.

[37] D. Gruszecka, *Pojęcie dobra prawnego w prawie karnym*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie. Studia Erasmiana Wratislaviensia. Acta Studentium" 2008, nr 1, s. 137.

[38] W. Wolter, *Zarys systemu prawa karnego. Część ogólna*, Kraków 1933, s. 81–82.

Podsumowanie

Podsumowując, sporne jest, czy zwierzęta powinny być bezpośrednio ujęte w Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny wskazuje, że pojęcia zawarte w pierwszym rozdziale Konstytucji RP mają często charakter ogólny i niezdefiniowany, jednak ich znaczenie jest ustalane w drodze wykładni doktrynalnej oraz orzeczniczej. Oznacza to, że konstytucyjne pojęcie „środowiska", którym posługuje się art. 5 Konstytucji RP, nie powinno być rozumiane wyłącznie przez pryzmat definicji ustawowych, lecz z uwzględnieniem jego szerszego znaczenia obejmującego również organizmy żywe, w tym zwierzęta. W konsekwencji konstytucyjny obowiązek ochrony środowiska może stanowić jeden z argumentów przemawiających za zapewnieniem zwierzętom skutecznej ochrony prawnej, w tym poprzez odpowiednie ukształtowanie regulacji prawnokarnych dotyczących zachowań, które godzą w ich dobro.

W Polsce zwierzęta – jak już wcześniej zostało wyjaśnione – chroni Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt, z której wynika, iż zoofilia jest znęcaniem się nad zwierzęciem. Za stosunek ze zwierzęciem grozi oprawcy pozbawienie wolności do 3 lat, a w sytuacji, w której dopuszcza się stosunku płciowego ze zwierzęciem ze szczególnym okrucieństwem, grozi mu kara pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Jest to dysproporcja sankcji, zwłaszcza że Kodeks karny za produkcję, utrwalanie lub sprowadzanie, przechowywanie lub posiadanie albo rozpowszechnianie lub prezentowanie treści pornograficznych z użyciem zwierząt przewiduje karę pozbawienia wolności od lat 2 do 15. Zatem za sam akt zoofilii sprawca może zostać pozbawiony wolności na okres maksymalnie 5 lat, a za produkcję, utrwalanie lub sprowadzanie, przechowywanie lub posiadanie albo rozpowszechnianie lub prezentowanie treści pornograficznych z użyciem zwierząt sprawca może dostać karę pozbawienia wolności sięgającą nawet 15 lat. Taki stan faktyczny skłania do uregulowania zoofilii w Kodeksie karnym z jednoczesnym zaostrzeniem sankcji za obcowanie płciowe ze zwierzętami.

BIBLIOGRAFIA

Źródła prawa:
Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).
Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 383 z późn. zm.).
Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1580 z późn. zm.).

Postanowienia:
Postanowienie Sądu Najwyższego z 13 listopada 2024 r., I KK 310/24, LEX nr 3790208.

Wyroki TK:
Wyrok TK z 5 listopada 1997 r., K 22/97, OTK 1997, nr 3–4, poz. 41.
Wyrok TK z 13 maja 2009 r., Kp 2/09, OTK-A 2009, nr 5, poz. 66.
Wyrok TK z 28 listopada 2013 r., K 17/12, OTK-A 2013, nr 8, poz. 125.

Literatura:

American Psychiatric Association, *Desk Referance. Kryteria Diagnostyczne DSM-5-TR*, Wrocław 2024.

Bielski M., *Wykładnia znamion „obcowanie płciowe" i „inna czynność seksualna" w doktrynie i orzecznictwie sądowym*, „Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych" 12(2008), z. 1, s. 211–229.

Czajkowska-Matosiuk K., *Prawo konstytucyjne w pigułce*, Warszawa 2020.

Działocha K., w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom I*, pod red. L. Garlickiego, M. Zubika, Warszawa 2016, art. 8.

Florczak-Wątor M., w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, pod red. P. Tulei, Warszawa 2023, art. 86.

Gardocki L., *Prawo karne*, Warszawa 2023.

Garlicki L., Derlatka M., w: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz. Tom II*, pod red. M. Zubika, Warszawa 2016, art. 74.

Gruszecka D., *Pojęcie dobra prawnego w prawie karnym*, „Wrocławskie Studia Erazmiańskie. Zeszyty Studenckie. Studia Erasmiana Wratislaviensia. Acta Studentium" 2008, nr 1.

Grześkowiak A., *Część I. Wprowadzenie do nauki prawa karnego*, w: *Prawo karne*, pod red. A. Grześkowiak, K. Wiaka, Warszawa 2023.

Gzyra D., *Zoofilia. W poszukiwaniu słuszności obrzydzenia*, „Wakat" 2015, nr 28–29(1–2), s. 1–2.

Haczkowska M., w: R. Balicki i in., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2014, art. 87.

Imieliński K., *Zarys seksuologii i seksiatrii*, Warszawa 1982.

Imieliński K., *Zboczenia płciowe*, w: *Seksuologia kliniczna*, pod red. T. Bilikiewicza, K. Imielińskiego, Warszawa 1978, s. 300–302.

Krajewski R., *Karnoprawne aspekty zoofilii*, „Prokuratura i Prawo" 2015, nr 4.

Kulik M. i in., *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2024.

Kulik M., Rudy M., w: *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, pod red. E. Kruka, Warszawa 2024, art. 6.

Kuszlewicz K., w: *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2021, art. 6.

Lachowski J., Marek A., *Prawo karne: zarys problematyki*, Warszawa 2023.

Lebowa D., *Pojęcie prawne środowiska i jego ochrony*, „Humanum" 2010, nr 1.

Lew-Starowicz Z., *Seksuologia sądowa*, Warszawa 2011, s. 140–142.

Mozgawa M., w: M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, Gdańsk 2026, art. 202.

Starowicz Z.L., *Seksuologia sądowa*, Warszawa 1988.

Światowa Organizacja Zdrowia, *Klasyfikacja Chorób Rewizja Jedenasta (ICD-11)*, Genewa 2022.

Tuleja P., w: P. Czarny i in., *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, Warszawa 2023, art. 5.

Wala K., w: *Kodeks karny. Komentarz*, pod red. J. Kuleszy, Warszawa 2025, art. 202.

Wolter W., *Zarys systemu prawa karnego. Część ogólna*, Kraków 1933.

Źródła internetowe:

Gzyra D., *Ile jest miejsca dla zwierząt w konstytucji?*, <https://krytykapolityczna.pl/kraj/ile-jest-miejsca-dla-zwierzat-w-konstytucji/>, dostęp: 20.04.2026.

Krakowiak K., *Zoofilia – przyczyny, objawy, leczenie, aspekty prawne*, <https://wylecz.to/zaburzenia-seksualne/zoofilia>, dostęp: 20.04.2026.

Organizm żywy, <https://www.ekologia.pl/slownik/organizm-zywy/>, dostęp:20.04.2026.

Pornografia, w: *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/sjp/pornografia;2572137.html>, dostęp: 22.04.2026.

Pornografia, w: *Wielki słownik języka polskiego*, <https://wsjp.pl/haslo/podglad/7319/pornografia>, dostęp: 22.04.2026.

Środowisko naturalne, <https://www.ekologia.pl/slownik/srodowisko-naturalne/>, dostęp: 20.04.2026.